

Datum 2010-11-19

Dnr 322-905-2011

Avdelning

Förvaltningsavdelningen

Enhet

Kulturvårdsstöd

Författare

Thorgunn Snædal

Rapport om granskning av runstenar i Värmland i april 2010

Den 25 och 26 april 2010 granskade jag Värmlands fyra runstenar tillsammans med Lotta Boss, Annie Johansson och Stefan Nilsson från länsstyrelsen i Värmlands län. Länsstyrelsen har upprättat vårdplaner för tre av stenarna som bifogas denna rapport. Den 4, Skramlestenen står på skyddat område.

Vr. 1, fornl. 12. Järsberg, Varnums socken.

Runstenen av rödaktig medelkornig gnejsgranit, är en av Sveriges äldsta och märkligaste runinskrifter. Den står på eller nära sin ursprungliga plats på en låg förhöjning i en åker, ca 180 meter öster om mangårdsbyggnaden till Järsberg 1:85 och ca 75 meter sydväst om gamla landsvägen Kristinehamn-Mariestad. Stenen restes här, troligen i början av 500-talet, invid en urgammal väg, Letstigen som förband Mälarprovinserna och det gamla Sveariket med Vestfold i Norge. Vid den gamla landsvägen står en skylt med uppgifter om runstenen och inskriften, texten finns också på engelska och tyska, en stig går därifrån fram till stenen. Inskriften är djupt huggen och tydlig, Ristningsytan är inte nämnvärt lavbevuxen även om lavkolonier finns på stenens icke runristade sidor. I ristningslinjerna finns rester av en uppmålning som nu är svart eller grönaktig. Troligen är det rester av den uppmålning som Sven B. F. Jansson gjorde på 1960-talet inför publiceringen av Värmlands runinskrifter. Han experimenterade då med en egen färgblandning som med tiden ändrades till grön eller svart nyans. Denna färg bör avlägsnas och stenen uppmålas på nytt så att denna viktiga inskrift bättre kommer till sin rätt.

Vr 2, fornl. 21, Rör, Väse socken.

Stenen, av röd medelkornig gnejsgranit, står på en parkeringsplats i södra kanten av landsvägen, 1,6 kilometer nordväst om Väse kyrka. Den är skyltat och texten finns också på engelska och tyska, den skylten bör dock eventuellt bytas ut eftersom texten är något bristfällig. Stenen lutar

kraftig bakåt och står för nära vägen. Den bör alltså riktas och flyttas lite längre från vägen. Inskriften är kraftigt överlavad och knappast läslig. Även den är uppmålad med samma nu svartgröna färg som Vr 1. Den bör avlägsnas och stenen uppmålas på nytt.

Vr 3, fornl. 1, Västra Hovlanda, Hammarö socken.

Stenen, som är av röd medelkornig gnejs, står rest i en åkerkant i södra kanten av landsvägen Hammarö kyrka – Takene, 60 meter västsydväst om mangårdsbyggnaden i Västra Hovlanda 1:15. Den saknar rotända och är fastgjuten i en betongplatta. Ristningsytan är inte särskilt kraftigt överlavad men algbevuxen. Även denna sten bär spår av Svartgrön målarfärg. Stenen bör rengöras och uppmålas på nytt och en skylt utarbetas i samarbete med länsstyrelsen.

Nf. 93, fornl. 818:1. Skramles udde, Gunnarskogs socken, nu vid hembygdsgården.

Denna märkliga runsten, i gråaktig skiktad gnejs, hittades vid arkeologiska utgrävningar av en gammal boplats på den så kallade Skramles udde vid sjön Gunnern 1993. Den flyttades ett par år senare till hembygdsgården några kilometer längre norrut. Sten står ute under ett ganska stort tak. Tyvärr är inskriften felaktigt uppmålad med vit slamfärg och skylttexten är också delvis felaktig. Denna färg måste avlägsnas och runorna fyllas i på nytt. En skylt utarbetas i samarbete med länsstyrelsen. På fyndplatsen på Skramles udde finns en skylt som visar stenens fyndplats. Tyvärr är platsen mycket igenvuxen med sly och bör nog röjas för att ev. besökare skall kunna få en uppfattning om platsens utseende och en upplevelse av hur betydelsefull denna plats måste ha varit när stenen restes här troligen på 500-talet.

Upprustning av stenarna planerades till sommaren 2010, tyvärr blev det inte av eftersom Stenkonservator Paterik Stocklassa måste prioritera andra insatser. Förhoppningsvis kommer de att restaureras sommaren 2011 i samarbete med länsstyrelsen i Värmlands län.

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Stockholm den 4 december 2010

Thorgunn Snædal

Kopia till:

Annie Johansson,

Länsstyrelsen Karlsstad.

651 86 Karlsstad